

Завдання з МНД для магістрів 1 курсу оркестрового факультету (скрипка, струнні), викладач В. Г. Сумарокова:

18.03.2020: Тема. Логіка наукового дослідження, його мета і завдання.

Логіка наукового дослідження як важливий напрям гносеологічного підходу. Типові структури наукових досліджень та їхня роль у виборі найкращого варіанту у власному дослідженні. Методологічні вимоги до структурних та неструктурних елементів наукового дослідження. Запобігання нерезультативним діям в процесі роботи. Критерії ефективності дослідження.

Типова структура наукового дослідження, його основні етапи як ланцюг: проблема (проблемна ситуація) – гіпотеза – система (теорія).

Перехід від несистематизованого знання про деякий об'єкт до системного знання про його сутність як логічна формула розвитку наукового дослідження.

Мета і кінцевий результат дослідження. Завдання як шляхи досягнення мети дослідження. Узгодженість мети з особливостями жанру науково-дослідної роботи. Прогностична функція наукового дослідження.

Література:

1. Жариков Е. С. Методологический анализ возможностей оптимизации научного творчества. К.: КИИГА, 1968.
2. Котляревський І. А. Загальні основи науково-дослідної роботи. Київ, 2008.

Запитання для самоперевірки:

1. Що таке оптимізація наукової творчості?
2. Якою є типову структуру наукового дослідження, його основні етапи.
3. Які критерії ефективності наукового дослідження?
4. Що таке прогностична функція наукового дослідження?
5. Що таке науково-творча парадигма?

Завдання на 25.03.2020:

1. Дати критерії визначення творчих та нетворчих моментів в науковій діяльності, привести приклади (письмово).
2. Охарактеризувати провідні принципи оптимізації наукової творчості (письмово).
3. Визначити основні етапи наукового дослідження (письмово).

Надіслати на адресу електронної пошти sumarokova_vera@ukr.net протягом 25.03.2020.

25.03.2020: Тема. Проблемна ситуація. Класифікація проблемних ситуацій. Методи роботи з проблемною ситуацією.

Проблемна ситуація як виникнення несистемних знань про певний об'єкт або явище. Критерії для оптимального визначення проблемної ситуації дослідження: 1) відділення реальних проблем від псевдопроблем; 2) селекція реальних проблем за критерієм необхідності вирішення; 3) відбір проблем за критерієм цінності бажаного результату; 4) відбір проблем за критерієм можливості їхнього вирішення.

Класифікація проблем на реальні та позірні. Критерії у визначенні реальних проблем: актуальність (сучасні вимоги практики), новизна, наявність умов для вирішення (матеріал, метод, методика, рівень знань, час). Позірні проблеми та їхня класифікація на: “вже не проблеми”, “ще не проблеми”, “ніколи не проблеми”.

Відносність критеріїв визначення реальності та несправжності проблеми. Науковий підхід та перевірка практикою як вимоги відношення до проблеми в науковому дослідженні.

Парадокс Сократа в роботі з проблемною ситуацією (розширення знання про незнання). Два методи роботи з проблемною ситуацією: 1) емпіричний підхід; 2) максимальне розширення описового поля дослідження із наступним виділенням об'єкта, що цікавить дослідника. Створення проблемного поля дослідження.

Література:

1. Котляревський І. А. Загальні основи науково-дослідної роботи. Київ, 2008.

Запитання для самоперевірки:

1. Що таке проблемна ситуація в науці й науковому дослідженні?
2. Назвати критерії оптимального відбору проблемної ситуації наукового дослідження.
3. Охарактеризувати методи роботи з проблемною ситуацією.

Завдання на 01.04.2020:

1. Описати проблемну ситуацію власної наукової роботи.

Надіслати на адресу електронної пошти sumarokova_vera@ukr.net

протягом 01.042020.

01.04.2020: Тема. Накопичення та обробка фактичного матеріалу. Порівняльний і описовий методи, їх різновиди.

Критерії визначення наукового факту. Особливості початкового упорядкування фактів відповідно до теми дослідження. Емпіричний та критичний підходи до обробки фактичного матеріалу. Роль першоджерел у відборі фактів. Генералізація фактичного матеріалу як побудова магістральної лінії, що відповідає темі дослідження. Класифікація фактичного матеріалу як наступний етап наукового дослідження. Типи класифікацій: 1) однофакторні (є або немає ознаки); 2) багатофакторні (явищ забагато, неможливість одностайного існування їх у двох групах). Здійснення багатофакторної класифікації за принципом комбінування всіх параметрів: за загальними ознаками, менш загальними і т. п.

Порівняльний і описовий методи як найрозповсюдженіші у музикознавстві. Процедура наукової дескрипції: 1 – виявлення і констатація факту; 2 – атрибуція (пов'язана з термінологічним окресленням) і інтерпретація фактів; 3 – типізація, класифікація та групування даних; 4 – виявлення системних зв'язків між фактами, типами, групами, класами. Систематика і таксономія як найпоширеніші форми класифікації.

Інтерпретація фактів як доповнення художніх текстів коментарем, їх обговорення і витлумачення. Неможливість урахувати всі коментарі і досягти вичерпного опису та його відкритість для доповнень. Екзегетика та герменевтика як технічні прийоми інтерпретації. Зіставлення відмінностей у просторі і часі на основі використання принципу історизму як суть порівняльних методів. Активне використання реалій художнього часопростору (хронотопа). Урахування явища диссиметрії культуротворчих процесів у діахронічному (еволюція і кризові моменти) і в синхронічному (конвергенція-асиміляція та дивергенція-дисиміляція) аспектах.

Література:

1. Котляревський І. А. Загальні основи науково-дослідної роботи. Київ, 2008.

Запитання для самоперевірки:

1. Перелічити критерії визначення наукового факту.
2. Що таке процедура наукової дескрипції?

Завдання на 08.04.2020:

1. Сформулювати мету та завдання власної магістерської роботи (у письмовій формі).
2. Проаналізувати письмово одну з робіт за темою власного дослідження: виявити її мету, завдання, методологічні підходи.
3. З'ясувати особливості використання описово-порівняльного методу при вивченні проблем музичного виконавства (письмово).

Надіслати на адресу електронної пошти [sumarokova vera@ukr.net](mailto:sumarokova_vera@ukr.net)
протягом 08.04.2020

08.04.2020: Тема. Методи роботи з джерелами інформації. Наукові поняття та термінологія.

Раціональні прийоми роботи з книжково-журнальною літературою: попереднє ознайомлення, вибіркоче та "партитурне читання", вивчення та опрацювання. Знайомство з іншими джерелами інформації та відбір матеріалів для дослідницької роботи. Довідкові матеріали видань (вихідні дані, анотація) та їх значення для оцінки джерела інформації при попередньому ознайомленні.

Правила оформлення, зберігання та методика використання зібраних матеріалів. Форми зовнішнього закріплення наслідків роботи з книжково-журнальною та нотною літературою: словесний запис, малюнок, схема, формула.

Методика і форми фіксації результатів роботи з науковою літературою: план, тези, виписки, реферат, конспект. Види конспектування, реферування, тезування: текстуальний (цитатний), вільний та змішаний (комбінований). Використання при записах спеціальних умовних позначок виділень, скорочень, "телеграфного стилю". Методи роботи з музичним матеріалом (нотні видання, аудіо- та відеозаписи) та фіксування наслідків його вивчення. Групування і зберігання матеріалів. Застосування комп'ютера при роботі з джерелами.

Особливості використання архівних матеріалів. Місця зберігання архівних матеріалів: державні архіви, музеї, відділи рукописних фондів бібліотек, приватні архіви та колекції. Правила користування архівними матеріалами в державних установах. Пошуки архівних матеріалів, їхнє вивчення та публікація як самостійний вид наукової роботи. Методика пошуку: путівники по архівах, каталоги, тематичні огляди документальних матеріалів, пошукові програми в світовій мережі.

Основні поняття і терміни архівістики: одиниця зберігання, справа, інвентарний опис, архівний фонд, архівна колекція. Відомості про архівний документ: назва установи, де він зберігається та номер фонду, номер опису, шифр справи, аркуш. Послідовність у пошуку архівних матеріалів.

Методика роботи з нотними автографами, документами. Особливості вивчення літературної, епістолярної спадщини діячів культури та підготовка її до публікації. Що таке археографічне оформлення тексту, наукове коментування.

Методи використання корпусу понять і термінології з різних наукових праць. Коректність використання метафоричних термінів у музикознавстві, їх коментування й уточнення. Оптимальний відбір використовуваної термінології.

Література:

1. Бершадская Т. О понятиях, терминах, определениях современной музыки // Критика и музыковедение: Сборник статей, Ленинград: Музыка, 1987. Вып. 3. С. 97-113.
2. Гроссман Ю. М., Кутик В. Н. Справочник научного работника: Архивы. Документы. Исследователь, Львов: Вища школа, 1983.
3. Котляревський І. А. Загальні основи науково-дослідної роботи, Київ, 2008.

Запитання для самоперевірки:

1. Охарактеризувати методи роботи з музичним матеріалом.
2. Які основні методи роботи з рукописними матеріалами, архівними матеріалами?

Завдання на 15.04.2020:

1. Назвати найраціональніші на Вашу думку методи роботи з джерелами інформації. Обґрунтувати свою думку (письмово).
2. Роз'яснити важливість наукового коментування. Навести відповідні приклади (письмово).

Надіслати на адресу електронної пошти sumarokova_vera@ukr.net протягом 15.04.2020

15.04.2020: Тема. Гіпотеза та її функціонування у науковому дослідженні. Вибір доцільних методів дослідження. Поняття науково-творчої парадигми.

Гіпотеза як перша відповідь на проблему наукового передбачення й імовірного знання. Типи гіпотез за характером функціонування: 1) гіпотези, які нічого не пояснюють та не підтверджуються; 2) гіпотези, які пояснюють деякі моменти, але не підтверджуються; 3) гіпотези, які з'ясовують певні положення і підтверджуються в результаті дослідження. Вимоги до формулювання гіпотез в науковому дослідженні: 1) гіпотеза не повинна вступати у протиріччя з загальними принципами філософії; 2) при побудові гіпотези необхідним є аналіз і облік установлених раніше в науці законів; 3) гіпотеза повинна роз'яснювати ті факти, задля вивчення яких вона висувається; 4) гіпотеза повинна бути придатною для перевірки; 5) гіпотеза повинна будуватися за принципом якомога більшої простоти; 6) гіпотеза повинна бути логічно несуперечливою. Підпорядкованість висловуваних гіпотез та методів роботи поставленій меті. Несуперечливість використовуваних методів. Комплексний метод дослідження.

Поняття науково-творчої парадигми. Плюралізм науково-творчих парадигм у сучасній музичній науці. Елементи компонентного аналізу і домінування принципу цілісності. Теорема К. Гьоделя про неповноту.

Література:

1. Горюхіна Н. Наукові основи теоретичного музикознавства. // Питання методології радянського теоретичного музикознавства. К.: Музична Україна, 1982. С. 5-17.
2. Коган Г. М. Как делается научная работа // Коган Г.М. Избранные статьи. Вып. 2. М.: Сов. композитор, 1972. С. 87-161.
3. Котляревський І. А. Загальні основи науково-дослідної роботи. Київ, 2008.
4. Котляревський І. Питання взаємозв'язку історичного та теоретичного музикознавства // Музика. К., 1980.
5. Котляревський І. Порівняльно-описовий метод у контексті музикознавчих досліджень // Наука – навчанню: наукові записки культурологічного семінару. К., 2001. С. 15–28.
6. Ніколаєва Л. М. Основи науково-дослідницької роботи: Навч. посібник. Львів: Сполом, 2003.
7. Основи науково-дослідницької роботи. Програма для виконавських спеціальностей вищих навчальних музичних закладів. Автор-упорядник Л. М. Ніколаєва. К.: Держ. метод. центр навчальних муз закладів, 2003.

Запитання для самоперевірки:

1. Що таке наукове передбачення?
2. Перелічіть типи гіпотез за характером функціонування.
3. Роз'яснити принцип несуперечливості використовуваних методів. Навести приклади.
4. Охарактеризувати суть теорем про неповноту К. Гьоделя (письмово, за бажанням).

Завдання на 22.04.2020:

1. Охарактеризувати суть теорем про неповноту К. Гьоделя (письмово, за бажанням).
2. Законспектувати матеріал II Розділу.
3. Проаналізувати гіпотезу власної магістерської роботи з позицій оптимального наукового дослідження (письмово).
4. Підготуватися до семінару (план див. далі), коротко відповісти на запитання семінару (письмово).

Надіслати на адресу електронної пошти [sumarokova vera@ukr.net](mailto:sumarokova_vera@ukr.net)
протягом 22.04.2020.

22.04.2020: Тема. Семінарське заняття. Методи і методики науково-дослідної роботи в музиці.

- Творчі моменти оптимізації наукової творчості.
- Науково-творча парадигма в музичному мистецтві і науці.
- Визначення мети і прогнозування результату наукового дослідження в музикознавстві..
- Критерії відбору матеріалу дослідження та способи його опрацювання.
- Термінологічний принцип у науковому дослідженні.

Література:

1. Горюхіна Н. Наукові основи теоретичного музикознавства // Питання методології радянського теоретичного музикознавства, К.: Музична Україна, 1982, С. 5-17.
2. Коган Г. М. Как делается научная работа // Коган Г.М. Избранные статьи. Вып. 2. М.: Сов. композитор, 1972. С. 87-161.
3. Котляревський І. А. Загальні основи науково-дослідної роботи, Київ, 2008.
4. Котляревський І. Питання взаємозв'язку історичного та теоретичного музикознавства // Музика, К., 1980.
5. Котляревський І. Порівняльно-описовий метод у контексті музикознавчих досліджень // Наука – навчанню: наукові записки культурологічного семінару. К., 2001. С. 15–28.
6. Методические рекомендации по научно-исследовательской работе для студентов музыкальных вузов / Авт.-сост. Л. М. Николаева, К., 1986.
7. Методологические основы научного познания // Ред. проф. П. В. Попова. Москва: Высшая школа, 1972.
8. Ніколаєва Л. М. Основи науково-дослідницької роботи: Навч. посібник. Львів: Сполом, 2003.
9. Основи науково-дослідницької роботи. Програма для виконавських спеціальностей вищих навчальних музичних закладів. Автор-упорядник Л. М. Ніколаєва. К.: Держ. метод. центр навчальних муз закладів, 2003.
10. Рузавин Г. И. Методология научного исследования: Учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений. М.: Юнити, 1999.
11. Сохор А. Н. О методологии научного познания искусства // Сохор А. Н. Вопросы социологии и эстетики музыки. Сб. статей. Ленинград: Советский композитор. 1981. Вып. 2. С. 23-35.
12. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Київ: Знання, 2006.